

Свети равноапостоли и славянобългарски просветители Кирил и Методий

Солунските братя са създатели на славянската писменост и разпространители на християнската просвета сред славяните. Буквите, създадени от Кирил и Методий, преводите, които правят на най-важните богослужебни книги, защитата на правото на всеки народ да славя Бога на своя език, имат голяма историческа значимост за формиране на идентичността на славянските народи, а делото на равноапостолите е високохуманно и всеславянско.

Кирил и Методий в Моравя

По време на Моравската мисия Кирил и Методий превеждат на славянски език редица богослужебни книги и подготвят много свои последователи. Латинското духовенство се е съпротивлявало срещу тях, позовавайки се на триезичната догма, но Свети Кирил Философ защитава тезата, че всички народи имат право да славят Бога на своя език и тогавашният папа Адриан II освещава в Рим богослужебните книги на славянските просветители. Преките ученици на Кирил и Методий написват много жития и похвални слова за делото им, а двамата братя са канонизирани. България е страната, в която просветителското дело на Св. Св. Кирил и Методий е най-добре прието. В родината ни е създадена забележителна книжнина, която заема важно място в световната култура.

ПРАЗНИЦИТЕ НА СЛАВЯНСКИТЕ ПРОСВЕТИТЕЛИ

Православният празник на светите равноапостоли е на 11 май. Счита се, че на този ден през 863 г. те идват във Великоморавия да покръстят западните славяни. Успението на св. Кирил и св. Методий е съответно на 14 февруари и 6 април. Католическият празник на двамата

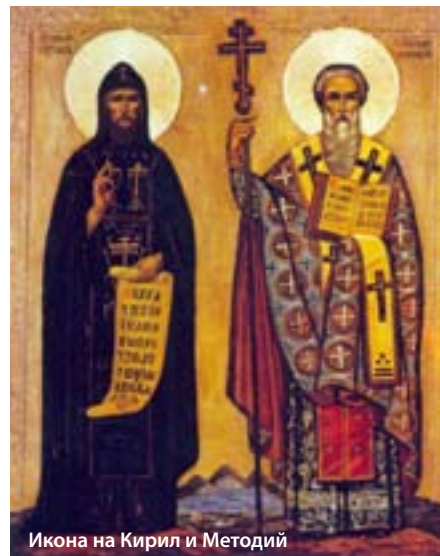
братя е на 5 юли и е определен едва през 1880 г. от папа Лъв XIII. Датата не е свързана пряко с живота на Солунските братя. На 24 май в България се чества Денят на българската просвета и култура и на славянската писменост, който е официален национален празник. На този ден, българите честват българска култура и създаването на славянската азбука – глаголицата от Св.св. Кирил и Методий, известни още като Солунските братя.

ГРОБЪТ НА КИРИЛ

Кирил умира на 14 февруари 869 г. в Рим на 42 години. Погребан е в криптата на базиликата „Сан Клементе“ в мраморен саркофаг – отдясно на олтара по нареждане на папа Адриан II. Гробът му е свято място за поклонение. Днес поклоненията на свети Кирил се извършват именно в тази църква, където са положени и намерените и донесените в Рим от двамата братя мощи на свети Климент. По-голяма част от мощите на Св. Константин- Кирил Философ се пазят в базиликата „Сан Клементе“ в Рим. Други има и в храма „Св. Св. Кирил и Методий“ в родния му град Солун. Папа Павел VI дарява частици от тези мощи и на църквата в Нитра (Словакия).

ХИПОТЕЗИ ЗА ГРОБА НА МЕТОДИЙ

Местоположението на гроба на свети Методий е една от най-големите загадки на чешката археология. Методий умира на 6 април 885 година във Великоморавия, която тогава включва земите на днешна Чехия,

Икона на Кирил и Методий

Словакия, част от Словения и част от Унгария. Скоро след смъртта си Методий е канонизиран за светец на християнската църква. Според житието на св. Кирил и Методий гробът на Методий е „в голямата моравска църква, от лявата страна в стената зад олтара на Богородица“. Според житието на св. Методий тялото му е погребано в съборната църква. Днес е все още загадка къде се е намирал катедралният храм на архиепископ Методий. Проучвания са правени в околността на Велеhrad, Осветини, Зноймо, Оломоуц, в Словакия, Унгария и Сърбия.

ДЪЛГО ВРЕМЕ СЕ Е СМЯТАЛО, ЧЕ МЕТОДИЕВИЯТ ГРОБ Е БИЛ ВЪВ ВЕЛЕХРАД

Но и до днес не се знае къде точно се е намирал Великоморавския Велеhrad. Гробът е бил търсен в близост до градището на Свети Климент. Тук са се опитвали да го намерят още през 1700 г. пробст Флориан Незорин, а през 1724 г. граф Алберт Коуниц и др. През 1904 г. енорийски-

ят свещеник Браздил и пощенският служител Роберт Чехманек откриват в основите на стара църква кости и отломък от старо дърво и провъзгласяват, че са открили гроба на Методий и част от владишкия жезъл. През 1958 г. археологът Владимир Ондрус установява, че намерените кости датират от XIV век. Ясновидката Клементина Мащалиржова провежда проучване в областта Осветини през 1926 г. Там през 1932 г. е намерен Методиевият надгробен камък с надпис: „Архиепископ Методий, моли се за нас пред Бога“, който впоследствие се оказва фалшификат. Тленните останки на Методий обаче не са открити.

МИКУЛЧИЦЕ

В Микулчице до Ходонин е открит един от центровете на Великоморавия. Известният моравски археолог Зденек Кланица счита, че гробът на Методий е вече намерен. Според него големият моравски храм е бил разположен в днешния ареал Микулчице. Там са открити и най-много църковни и други здания от IX век, богати погребения и християнски символи, показващи връзка с Византия. Археологическите разкопки в Микулчице започва Йозеф Поулик през 1954 г. В гроб 580 е намерена лакетна кост, поставена върху 91 см дълъг железен предмет с тънък меден обков. Днес този гроб е считан от някои изследователи за гроб на Методий, но скелет там също не

е намерен. Открити са зидан саркофаг с метален обков, коприна, останки от тъкано платно, украсено с т.н. „гръцки кръст“ с лилиевидна форма, както и други златни и сребърни предмети.

В книгата си „Тайната на гроба на моравския архиепископ Методий“ Кланица твърди, че гробът на Методий е бил няколко пъти отварян и затова е запазена само лакетната кост на равноапостола. Други археолози обаче са на мнение, че гробът на Методий не е бил в Микулчице. В Микулчице по инициатива на Българския клуб в Бърно е поставена паметна плоча. Там на 11 май или на 24 май се събират българи, пристигат правителствени делегации от България и се отслужват литургии от чешки и български православни свещеници. Тази година през май в Микулчице ще бъде поставен паметник, изграден от скулптора Емил Венков по инициатива на Българската културно-просветна организация в Чехия. Основната част от средствата за паметника са дадени от правителството на Република България.

УХЕРСКЕ ХРАДИЩЕ – САДИ

Изследванията в областта на Ухерске Храдище започват от 1926 г. Постепенно са открити 5 църкви и над 2 000 гроба. В югозападната част на гр. Ухерске Храдище е разположена местността „Сади“, където в периода 1959–1963 г. са намерени останки от голям храм от края на VIII в. Около южната страна на храма е открита 36 метра дълга и 6 метра широка зала, където се предполага, че е била школата на Кирил и Методий. В северната част на храма при основите е разкрита погребална камера и параклис. Отвън и във вътрешността на храма са намерени 87 погребения, някои са били извършени в саркофази. Положението

Статуя на двамата братя в Радхощ

на един от погребаните при стените на храма до олтара свидетелства, че е бил положен от лявата страна до стената зад олтара – точно както е посочено в Житието на Методий. Затова се предполага, че в този гроб е бил погребан моравско-панонският архиепископ Методий. В гроба обаче не е намерен скелет. Археологът Мирослав Вашкових смята, че Методий е бил първоначално погребан там. „Този гроб най-много отговаря на това, което е посочено в легендата“, твърди Вашкових. „Ако приемем, че легендите за Методий са правдиви, то в момента не съществува място, което да отговаря повече на описаното в легендата“, обобщава известният чешки археолог Лудек Галушка. Но тъй като не е открит скелет, не може да се твърди със сигурност, че там е бил погребан равноапостолът. Факт е, че и Микулчице, и Ухерске Храдище със Старе место са били забележителни центрове във Великоморавия, но в намерените там гробове, които някои от археолозите свързват с Методий, не са открити скелети. Според изследователите точното място на гроба на моравския архиепископ може да бъде разкрито в процеса на нови археологически проучвания. Така че, поне засега, то остава само хипотетично.

Мария Захариева

В статията са използвани материали от чешкия и българския печат.